Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 8ης Ιουλίου 2021 [1]

Υπόθεση C-422/20

RK
κατά
CR

[αίτηση του Oberlandesgericht Köln (εφετείου Κολωνίας, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Αναγνώριση – Κληρονομική διαδοχή και ευρωπαϊκό κληρονομητήριο – Διεθνής δικαιοδοσία σε περίπτωση επιλογής εφαρμοστέου δικαίου – Διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου»

I. Εισαγωγή

1. Το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 [2], με τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», προβλέπει ότι «[τ]α δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά το χρόνο του θανάτου έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της». Το κριτήριο που προβλέπει η διάταξη αυτή για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας είναι αντίστοιχο με εκείνο που προβλέπει το άρθρο 21, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Γενικός κανόνας», για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου επί του συνόλου της κληρονομικής διαδοχής.

2. Η συνοχή των ανωτέρω κριτηρίων διασφαλίζει γενικώς την τήρηση της αρχής της συμπτώσεως του εφαρμοστέου δικαίου και του forum [3], περί της οποίας γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 27 του κανονισμού 650/2012. Στη συγκεκριμένη αιτιολογική σκέψη επισημαίνεται ότι οι κανόνες του εν λόγω κανονισμού έχουν σχεδιαστεί κατά τρόπον ώστε να εξασφαλιστεί ότι η αρχή που επιλαμβάνεται της κληρονομικής διαδοχής θα εφαρμόζει, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το δικό της δίκαιο.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ 2012, L 201, σ. 107).

[3] Βλ. τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Oberle (C-20/17, EU:C:2018:89, σημείο 104).

3. Το άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 650/2012 παρέχει τη δυνατότητα να επιλεγεί ως δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ένα πρόσωπο κατά τον χρόνο πραγματοποιήσεως της επιλογής αυτής ή κατά τον χρόνο του θανάτου του. Μια τέτοια επιλογή μπορεί όμως να θέσει εν αμφιβόλω την αρχή της συμπτώσεως του εφαρμοστέου δικαίου και του forum. Ωστόσο, ο κανονισμός προβλέπει μηχανισμούς που αποσκοπούν στη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής αυτής και σε περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Ειδικότερα, από τον συνδυασμό των άρθρων 6, στοιχείο α′, και 7, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού προκύπτει ότι τα δικαστήρια κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη από τον θανόντα έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν υπόθεση σχετική με κληρονομική διαδοχή, εφόσον το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο διαπιστώσει έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μετεχόντων στη διαδικασία.

4. Αυτές οι διατάξεις βρίσκονται στον πυρήνα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, με το οποίο το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν, και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως κατά πόσον, η διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας εκ μέρους δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο επελήφθη πρώτο μιας υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής είναι δεσμευτική για το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους το οποίο επιλαμβάνεται της υποθέσεως αυτής στη συνέχεια.

5. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα περιοριστούν στην ανάλυση του συγκεκριμένου προδικαστικού ερωτήματος.

II. Το νομικό πλαίσιο

6. Το άρθρο 6 του κανονισμού 650/2012, με τίτλο «Διαπίστωση έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας στην περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου», προβλέπει, στο στοιχείο α′, τα εξής:

«Στην περίπτωση που το δίκαιο το οποίο είχε επιλέξει ο θανών ως το δίκαιο που θα διέπει την κληρονομική του διαδοχή κατ' εφαρμογή του άρθρου 22 είναι το δίκαιο κράτους μέλους, το δικαστήριο που επελήφθη της υποθέσεως βάσει του άρθρου 4 ή του άρθρου 10:

α) δύναται, κατόπιν αιτήματος ενός των διαδίκων, να διαπιστώσει έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας, εφόσον θεωρεί ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους, του οποίου το δίκαιο επελέγη, είναι καταλληλότερα να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις πρακτικές περιστάσεις της διαδοχής, όπως είναι η συνήθης διαμονή των διαδίκων και ο τόπος στον οποίο βρίσκονται τα περιουσιακά στοιχεία […]».

7. Το άρθρο 7 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Δικαιοδοσία στην περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου», προβλέπει, στο στοιχείο α′, τα εξής:

«Τα δικαστήρια κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη από το[ν] θανόντα σύμφωνα με το άρθρο 22, έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής εφόσον:

α) το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο έχει διαπιστώσει έλλειψη δικαιοδοσίας στην ίδια υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 6».

8. Το άρθρο 22 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου», προβλέπει, στην παράγραφο 1 αυτού, ότι «[έ]να πρόσωπο δύναται να επιλέξει ως δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επιλογής του ή κατά το χρόνο του θανάτου».

9. Το άρθρο 83, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού ορίζει ότι «[ε]άν μια διάταξη τελευταίας βούλησης συντάχθηκε πριν από τη 17η Αυγούστου 2015, σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο ο θανών θα μπορούσε να είχε επιλέξει, δυνάμει του παρόντος κανονισμού, το δίκαιο αυτό θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο».

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

10. Κατόπιν του θανάτου του συζύγου της, ο οποίος επήλθε στις 9 Μαρτίου 2017, η CR, με αίτησή της ενώπιον του Amtsgericht Düren (ειρηνοδικείου Düren, Γερμανία) ζήτησε να της χορηγηθεί εθνικό κληρονομητήριο καθώς και ευρωπαϊκό κληρονομητήριο, βάσει συνδιαθήκης συνταχθείσας το 1990 σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο, με την οποία η CR και ο σύζυγός της είχαν εγκαταστήσει ο ένας τον άλλον ως μοναδικό του κληρονόμο. Η τελευταία συνήθης διαμονή του θανόντος ήταν στην Ισπανία.

11. Ο RK, αδελφός του θανόντος, αντιτάχθηκε στην αίτηση της CR.

12. Με απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, το Amtsgericht Düren (ειρηνοδικείο Düren) έκανε δεκτή την αίτηση της CR.

13. Κατόπιν ασκήσεως ενδίκου μέσου εκ μέρους του RK, το αιτούν δικαστήριο, ήτοι το Oberlandesgericht Köln (εφετείο Κολωνίας, Γερμανία), εξαφάνισε την απόφαση αυτή, με το αιτιολογικό ότι διεθνή δικαιοδοσία είχαν μόνον τα ισπανικά δικαστήρια, σύμφωνα με το κριτήριο της «συνήθους διαμονής» του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου του, κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 650/2012.

14. Στις 29 Απριλίου 2019, το Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 3 d'Estepona (τρίτο τμήμα του πρωτοδικείου της Estepona, Ισπανία), στο οποίο προσέφυγε η CR, εξέδωσε διάταξη από την οποία προκύπτει ότι το δικαστήριο αυτό αποφάσισε, κατόπιν αιτήματος της αιτούσας, «να απέχει από την εκδίκαση της υποθέσεως, δεδομένου ότι τα γερμανικά δικαστήρια είναι τα καταλληλότερα για να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής, λόγω των πρακτικών περιστάσεων αυτής, όπως είναι η συνήθης διαμονή της CR και το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της κληρονομιαίας περιουσίας βρίσκεται στη Γερμανία».

15. Η CR, με συμβολαιογραφική πράξη της 29ης Αυγούστου 2019, υπέβαλε νέα αίτηση για τη χορήγηση κληρονομητηρίου ενώπιον του Amtsgericht Düren (ειρηνοδικείου Düren), στο οποίο προσκόμισε την ως άνω διάταξη. Με διάταξη της 19ης Φεβρουαρίου 2020, το δικαστήριο αυτό έκανε εκ νέου δεκτή την αίτηση της CR, κρίνοντας ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία, καθόσον το ισπανικό δικαστήριο στο οποίο προσέφυγε η CR διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α', του κανονισμού 650/2012.

16. Με ένδικο μέσο που άσκησε κατά της διατάξεως της 19ης Φεβρουαρίου 2020, ο RK αμφισβήτησε εκ νέου την απόφαση αυτή και, ως εκ τούτου, η υπόθεση επανεισήχθη ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

17. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberlandesgericht Köln (εφετείο Κολωνίας), με απόφαση της 28ης Αυγούστου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Σεπτεμβρίου 2020, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είναι απαραίτητο, για να υπάρχει διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας εκ μέρους του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου κατά το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, το εν λόγω δικαστήριο να έχει διαπιστώσει ρητώς την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του ή αρκεί και μια σιωπηρή διαπίστωση, εφόσον από την ερμηνεία της διαπιστώσεως αυτής μπορεί να συναχθεί ότι το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του;

2) Έχει το δικαστήριο του κράτους μέλους, του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους, την εξουσία να ελέγξει αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις για να αποφανθεί το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο σύμφωνα με τα άρθρα 6, στοιχείο α′, και 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012; Κατά πόσον είναι δεσμευτική η απόφαση του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου;

Ειδικότερα:

α) Έχει το δικαστήριο του κράτους μέλους, του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από διαπίστωση ελλείψεως δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου του άλλου κράτους μέλους, την εξουσία να ελέγξει αν ο θανών επέλεξε εγκύρως το δίκαιο του κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού 650/2012;

β) Έχει το δικαστήριο του κράτους μέλους, του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από διαπίστωση ελλείψεως δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου του άλλου κράτους μέλους, την εξουσία να ελέγξει εάν ένας εκ των διαδίκων υπέβαλε, ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, αίτημα σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, προκειμένου να διαπιστωθεί έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας;

γ) Έχει το δικαστήριο του κράτους μέλους, του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από διαπίστωση ελλείψεως δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου του άλλου κράτους μέλους, την εξουσία να ελέγξει αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη είναι καταλληλότερα να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής;

3) Έχουν εφαρμογή τα άρθρα 6, στοιχείο α′, και 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 –τα οποία προϋποθέτουν επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου "κατ' εφαρμογήν του άρθρου 22" [και "σύμφωνα με το άρθρο 22" αντιστοίχως]– ακόμη και όταν, με διαθήκη συνταχθείσα πριν από τις 17 Αυγούστου 2015, ο θανών δεν επέλεξε ρητώς ή σιωπηρώς το εφαρμοστέο δίκαιο, αλλά το εφαρμοστέο επί της κληρονομικής διαδοχής δίκαιο προκύπτει μόνον βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 4, του κανονισμού 650/2012;»

18. Παρατηρήσεις υπέβαλαν η CR, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δεν διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση.

IV. Ανάλυση

Α. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος και του αντικειμένου του

19. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν, σε περίπτωση κατά την οποία δικαστήριο κράτους μέλους που επελήφθη πρώτο υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής διαπιστώσει έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, βάσει του άρθρου 6, στοιχείο α', του κανονισμού 650/2012, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται στη συνέχεια, δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού, δύναται να ελέγξει κατά πόσον πληρούνταν οι προϋποθέσεις που προβλέπει η πρώτη εκ των διατάξεων αυτών κατά την έκδοση της αποφάσεως περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας.

1. Επί των προϋποθέσεων που αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

20. Στο εισαγωγικό σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο κάνει γενική αναφορά στις προϋποθέσεις του άρθρου 6, στοιχείο α', και του άρθρου 7, στοιχείο α', του κανονισμού 650/2012. Ωστόσο, επικεντρώνει το ερώτημα αυτό σε τρεις συγκεκριμένες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο να μπορεί να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία του υπέρ των δικαστηρίων του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος. Ειδικότερα, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα υποδιαιρείται σε τρία επιμέρους ερωτήματα και αφορά το ζήτημα κατά πόσον τα τελευταία ως άνω δικαστήρια δύνανται να ελέγξουν, πρώτον, αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το δίκαιο που διέπει την οικεία κληρονομική διαδοχή, δεύτερον, αν κάποιος από τους διαδίκους υπέβαλε αίτημα σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α', του κανονισμού 650/2012 ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου και, τρίτον, αν το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο της υποθέσεως ορθώς έκρινε ότι τα δικαστήρια του άλλου κράτους μέλους είναι καταλληλότερα για να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής.

21. Μολονότι της διατυπώσεως των τριών επιμέρους ερωτημάτων προηγείται η λέξη «ειδικότερα», τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου δεν αφορούν άλλα στοιχεία τα οποία ενδέχεται να είναι κρίσιμα για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται στη συνέχεια δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α', του κανονισμού 650/2012[4]. Πράγματι, από το σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο περιορίζει το περιεχόμενο του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις που το ίδιο μνημονεύει στα ίδια τα επιμέρους ερωτήματα.

[4] Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει κατά πόσον τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος μπορούν να ελέγξουν αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο είχε διεθνή δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 4 ή 10 του κανονισμού 650/2012 ή αν η απόφαση του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, ούτε να κρίνει αν η κατά το άρθρο 6, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας ισχύει για οποιαδήποτε διαδικασία σχετική με την κληρονομική διαδοχή του θανόντος ή αποκλειστικώς και μόνον για τις διαδικασίες που έχουν το ίδιο αντικείμενο με τη διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας έλαβε χώρα η επίμαχη στην κύρια δίκη διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Πάντως, δεν αμφισβητείται ότι το ισπανικό δικαστήριο είχε διεθνή δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 4 του ίδιου κανονισμού. Επιπλέον, από κανένα στοιχείο δεν συνάγεται ότι το αντικείμενο της διαδικασίας ενώπιον του ισπανικού δικαστηρίου διαφέρει ουσιωδώς σε σχέση με το αντικείμενο της διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

2. Επί της συναρθρώσεως του πρώτου επιμέρους ερωτήματος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

22. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται να υπάρχει μια αντίφαση μεταξύ του πρώτου επιμέρους ερωτήματος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος.

23. Συγκεκριμένα, καίτοι στο πρώτο επιμέρους ερώτημα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος γίνεται λόγος για επιλογή εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού 650/2012, από τη διατύπωση του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος προκύπτει ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν ήταν δυνατόν να γίνει επιλογή του γερμανικού δικαίου από τον κληρονομούμενο βάσει της διατάξεως αυτής και ότι η εφαρμογή του εν λόγω δικαίου απορρέει από το άρθρο 83, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού. Με το σκεπτικό αυτό, το αιτούν δικαστήριο, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημά του, ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού, τα οποία προϋποθέτουν επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου «κατ' εφαρμογήν του άρθρου 22» [και «σύμφωνα με το άρθρο 22», αντιστοίχως], έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση που η εφαρμογή του δικαίου του κράτους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος απορρέει από το άρθρο 83, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού, δηλαδή όταν «το δίκαιο αυτό θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο» [5].

24. Από την παρατήρηση της CR ότι το πρώτο επιμέρους ερώτημα «παραβλέπει» το άρθρο 83, παράγραφος 4, του κανονισμού 650/2012, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η CR επισήμανε την αντίφαση που μνημονεύεται στα σημεία 22 και 23 των παρουσών προτάσεων. Η CR ισχυρίζεται επίσης ότι, κατά την έρευνα της διεθνούς δικαιοδοσίας του, το ισπανικό δικαστήριο προέβη σε εκτίμηση του άρθρου 22 του εν λόγω κανονισμού. Ωστόσο, δεν αποκλείεται, με τον ισχυρισμό αυτό, η CR να επιδιώκει να καταδείξει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος δεν δύνανται να ελέγξουν αν είναι εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους αυτού, ανεξαρτήτως του αν η εφαρμογή του δικαίου αυτού προκύπτει εκ του άρθρου 22 (πρώτο επιμέρους ερώτημα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος) ή εκ του άρθρου 83, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού (τρίτο προδικαστικό ερώτημα).

25. Εξάλλου, η Ισπανική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι το ισπανικό δικαστήριο το οποίο αρνήθηκε τη διεθνή δικαιοδοσία του υπέρ της διεθνούς δικαιοδοσίας των γερμανικών δικαστηρίων επισήμανε ότι ο κληρονομούμενος, πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 650/2012, είχε συντάξει διαθήκη σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους ιθαγενείας του, δηλαδή το γερμανικό

[5] Χάριν πληρότητας, επισημαίνω ότι από τον κανονισμό 650/2012 προκύπτει, ότι ο εν λόγω κανονισμός, αφενός μεν, εφαρμόζεται από τις 17 Αυγούστου 2015, με εξαίρεση ορισμένα άρθρα που τέθηκαν σε εφαρμογή σε προηγούμενες ημερομηνίες (άρθρο 84, δεύτερο εδάφιο), αφετέρου δε, εφαρμόζεται στην κληρονομική διαδοχή προσώπων των οποίων ο θάνατος επέρχεται στις 17 Αυγούστου 2015 και μετά την ημερομηνία αυτή (άρθρο 83, παράγραφος 1). Μεμονωμένα εξεταζόμενες, οι επιλογές που έγιναν με τις διατάξεις αυτές όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού ratione temporis, ενδέχεται να αφήνουν εκτός πεδίου εφαρμογής τις διατάξεις τελευταίας βουλήσεως που έχουν συνταχθεί πριν από τις 17 Αυγούστου 2015. Για την αποφυγή της καταστάσεως αυτής, ο νομοθέτης της Ένωσης θέσπισε συμπληρωματικές μεταβατικές διατάξεις στο άρθρο 83 του κανονισμού αυτού. Ειδικότερα, το άρθρο 83, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής: «Σε περίπτωση που ο θανών είχε επιλέξει, πριν από τις 17 Αυγούστου 2015, το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στην κληρονομική του διαδοχή, η επιλογή αυτή είναι έγκυρη εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κεφάλαιο ΙΙΙ ή εφόσον ήταν έγκυρη κατ' εφαρμογή των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που ίσχυαν κατά το χρόνο που έγινε η επιλογή στο κράτος στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του ή σε οιοδήποτε από τα κράτη των οποίων είχε την ιθαγένεια». Επιπλέον, το άρθρο 83, παράγραφος 4, του κανονισμού 650/2012 προβλέπει ότι: «Εάν μια διάταξη τελευταίας βούλησης συντάχθηκε πριν από τη 17η Αυγούστου 2015, σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο ο θανών θα μπορούσε να είχε επιλέξει, δυνάμει του παρόντος κανονισμού, το δίκαιο αυτό θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο». Όπως έχει ήδη επισημάνει το Δικαστήριο, η πρώτη διάταξη «αποσκοπεί στη διαφύλαξη της βούλησης του διαθέτη και, για να είναι έγκυρη η επιλογή αυτή, πρέπει να πληροί τους όρους που θέτει η εν λόγω διάταξη», ενώ η δεύτερη διάταξη «διέπει τις περιπτώσεις στις οποίες μια διάταξη τελευταίας βούλησης δεν περιλαμβάνει τέτοια επιλογή». Βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Ε. Ε. (Διεθνής δικαιοδοσία και εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή) (C-80/19, EU:C:2020:569, σκέψη 92).

δίκαιο, πράγμα το οποίο, βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού συνεπάγεται αυτομάτως την επιλογή του δικαίου αυτού ως εφαρμοστέου στην κληρονομική διαδοχή δικαίου.

26. Εν πάση περιπτώσει, εφόσον θεωρηθεί, στο πλαίσιο της αναλύσεως του πρώτου επιμέρους ερωτήματος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος, όταν επιλαμβάνονται υποθέσεως δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, δεν δύνανται να ελέγξουν αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή, η αντίφαση που επισημάνθηκε στα σημεία 22 και 23 των παρουσών προτάσεων θα έχει μικρή σημασία. Επιπλέον, το γεγονός ότι το εν λόγω δίκαιο δεν επελέγη σύμφωνα με το άρθρο 22 του ανωτέρω κανονισμού, αλλά θεωρείται ότι επελέγη βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 4 αυτού, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος είναι υποχρεωμένα, λόγω της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας, να εφαρμόσουν τον εν λόγω κανονισμό παρά το γεγονός ότι η κληρονομία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού ratione temporis [6].

27. Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να θεωρηθεί ότι με το πρώτο επιμέρους ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου δύναται να ελέγξει αν το πρώτο δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο του συγκεκριμένου κράτους μέλους επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή.

28. Βεβαίως, είναι αληθές ότι το πρώτο επιμέρους ερώτημα, όπως προτείνεται να αναδιατυπωθεί, φαίνεται ότι προδικάζει την απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα. Πράγματι, από το επιμέρους ερώτημα αυτό συνάγεται ότι το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 μπορούν να έχουν εφαρμογή και όταν το δίκαιο του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος θεωρείται ότι επελέγη βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού.

29. Ωστόσο, αφενός, όπως υποστήριξε και το σύνολο των μετεχόντων στη διαδικασία, το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 έχουν εφαρμογή σε μια τέτοια περίπτωση. Αφετέρου, εφόσον τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο θανών δεν μπορούν να ελέγξουν αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή (πρώτο επιμέρους ερώτημα), για το ζήτημα κατά πόσον το δικαστήριο αυτό έχει την εξουσία να αποφανθεί σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 όταν το δίκαιο του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος θεωρείται ότι επελέγη βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού, θα πρέπει να αποφανθεί το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο και όχι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος. Εφόσον τούτο γίνει δεκτό, τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους δεν θα μπορούν, κατά μείζονα λόγο, να απορρίψουν ερμηνεία όπως αυτή που προτείνει το σύνολο των μετεχόντων στη διαδικασία επικαλούμενα ότι δεν είναι δυνατή η συνδυασμένη εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

[6] Σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού 650/2012, βλ. υποσημείωση 5 των παρουσών προτάσεων.

30. Υπενθυμίζω ότι, κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα περιοριστούν στην ανάλυση του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος. Κατ' αρχάς θα εκθέσω τις θέσεις των μετεχόντων στη διαδικασία όσον αφορά τις τρεις προϋποθέσεις που μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο (τίτλος Β) και στη συνέχεια θα αναλύσω τον μηχανισμό του άρθρου 6, στοιχείο α′, και του άρθρου 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω προδικαστικό ερώτημα (τίτλος Γ).

Β. Απόψεις των μετεχόντων στη διαδικασία

31. Η CR και η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι το δικαστήριο κράτους μέλους, του οποίου το δίκαιο επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη από τον κληρονομούμενο, δεν έχει την εξουσία να ελέγξει κατά πόσον οι προϋποθέσεις που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος πληρούνταν κατά την έκδοση της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας εκ μέρους του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου.

32. Η Ισπανική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 έχουν την έννοια ότι δικαστήριο κράτους μέλους η διεθνής δικαιοδοσία του οποίου προκύπτει από απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας δεν δύναται να ελέγξει την προηγουμένως εκδοθείσα απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας. Ωστόσο, κατά την άποψη της Ισπανικής Κυβερνήσεως, το εν λόγω δικαστήριο υποχρεούται να ερευνήσει τη δική του διεθνή δικαιοδοσία και, κατά συνέπεια, να ελέγξει αν το δικό του εθνικό δίκαιο επελέγη από τον θανόντα (πρώτο επιμέρους ερώτημα) και αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του. Η Ισπανική Κυβέρνηση δεν διευκρινίζει τις πρακτικές συνέπειες της ερμηνείας αυτής, η οποία στηρίζεται κυρίως σε συνδυαστική ερμηνεία των άρθρων 7 και 15 του εν λόγω κανονισμού. Υποστηρίζει ότι, κατά την τελευταία αυτή διάταξη, το δικαστήριο κράτους μέλους που επιλαμβάνεται υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής για την οποία δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του εν λόγω κανονισμού κηρύσσει αυτεπαγγέλτως εαυτό στερούμενο διεθνούς δικαιοδοσίας.

33. Επιπλέον, η Ισπανική Κυβέρνηση επικαλείται τις αποφάσεις Overseas Union Insurance κ.λπ.[7] και Gasser[8] και υπενθυμίζει ότι, στο πλαίσιο της Συμβάσεως των Βρυξελλών[9], το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διεθνής δικαιοδοσία ενός δικαστηρίου καθορίζεται, μεταξύ άλλων, απευθείας από τους κανόνες της εν λόγω Συμβάσεως, οι οποίοι είναι κοινοί για τα δύο δικαστήρια και μπορούν να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν ισοκύρως από έκαστο εξ αυτών.

34. Η εν λόγω Κυβέρνηση παραπέμπει και στον ορισμό της έννοιας της «αποφάσεως», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 650/2012[10], και υπενθυμίζει ότι μόνον οι αποφάσεις που εμπίπτουν στον ορισμό αυτόν εντάσσονται στο σύστημα αμοιβαίας αναγνωρίσεως που καθιερώνει ο συγκεκριμένος κανονισμός.

35. Από την πλευρά της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, πρέπει να είναι δεσμευτική για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο ως προς την

7 Απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991 (C-351/89, EU:C:1991:279, σκέψη 23).

8 Απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2003 (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 48).

9 Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τις διαδοχικές συμβάσεις προσχωρήσεως νέων κρατών μελών (στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

10 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ′, του κανονισμού 650/2012.

ύπαρξη αιτήματος εκ μέρους ενός εκ των διαδίκων για τη διαπίστωση της ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας (δεύτερο επιμέρους ερώτημα) και ως προς την κρίση ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη ως εφαρμοστέο είναι τα καταλληλότερα για να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής (τρίτο επιμέρους ερώτημα). Προς στήριξη της ερμηνείας αυτής, η Επιτροπή παραπέμπει στην απόφαση Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. [11], η οποία, κατά την άποψή της, έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

36. Αντιθέτως, κατά την Επιτροπή, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο μπορεί να ελέγξει την εγκυρότητα της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου κατά το άρθρο 22 του κανονισμού 650/2012 (τρίτο επιμέρους ερώτημα). Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι υπάρχει κάποια αντίφαση μεταξύ της γενικής αρχής ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο δεν μπορεί να ελέγξει την απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας και του γεγονότος ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο είναι αυτό που πρέπει να κρίνει ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο. Επομένως, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο πρέπει να έχει την εξουσία να ελέγξει την εγκυρότητα της επιλογής του δικαίου του forum ως εφαρμοστέου δικαίου, όχι όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, αλλά σχετικά με τις συνέπειες της επιλογής αυτής από την άποψη της συγκρούσεως νόμων. Συγκεκριμένα, στην προκειμένη περίπτωση, όσον αφορά την διεθνή δικαιοδοσία, το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο απεφάνθη στηριζόμενο στη δική του ερμηνεία του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, η οποία προϋποθέτει σε κάθε περίπτωση επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 22 του εν λόγω κανονισμού.

Γ. Επί του μηχανισμού του άρθρου 6, στοιχείο α′, και του άρθρου 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012

37. Όπως έχει επισημανθεί στη θεωρία [12], ο μηχανισμός που προβλέπουν τα άρθρα 6, στοιχείο α′, και 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 βασίζεται στη θεωρία του forum non conveniens, την οποία απηχούν και άλλες διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Ένωσης, όπως το άρθρο 12 του εν λόγω κανονισμού, το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 [13] και τα άρθρα 33 και 34 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 [14].

38. Εντούτοις, οι ιδιαιτερότητες του μηχανισμού αυτού τον διακρίνουν από τις κλασικές εκφάνσεις της θεωρίας του forum non conveniens. Επομένως, τα στοιχεία βάσει των οποίων θα δοθεί απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να αναζητηθούν κατά κύριο λόγο στον ίδιο τον κανονισμό 650/2012. Τα στοιχεία αυτά αφορούν, πρώτον, τη φύση των προϋποθέσεων που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα, στις οποίες υπόκειται μια απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας που εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, δεύτερον, τον χαρακτηρισμό της αποφάσεως αυτής ως αποφάσεως υπαγόμενης στο σύστημα αναγνωρίσεως που καθιερώνει ο συγκεκριμένος κανονισμός και, τρίτον, τα αποτελέσματα που παράγει η απόφαση αυτή όσον αφορά την κατανομή της διεθνούς δικαιοδοσίας μεταξύ των κρατών μελών.

[11] Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012 (C-456/11, EU:C:2012:719).

[12] Βλ. Marongiu Buonaiuti, F., «Article 6», σε Calvo Caravaca, A. L., Davì, A., Mansel, H. P., *The EU Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Κέιμπριτζ, 2016, σ. 165.

[13] Κανονισμός του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).

[14] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

1. Η φύση των προϋποθέσεων που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα

39. Το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 αφορά δυνητική διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Ακόμη και αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της επιλογής του δικαίου κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος (πρώτο επιμέρους ερώτημα) και της υποβολής αιτήματος εκ μέρους ενός εκ των διαδίκων για τη διαπίστωση της ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας (δεύτερο επιμέρους ερώτημα), το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο ουδόλως υποχρεούται να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία του υπέρ της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους: *δύναται* να το πράξει, *εφόσον θεωρεί* ότι τα δικαστήρια αυτά είναι καταλληλότερα να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής. Το γεγονός ότι η έκδοση (ή μη) της αποφάσεως περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, δυνάμει του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, εμπίπτει στην εξουσία εκτιμήσεως του εν λόγω δικαστηρίου, αποτελεί σημαντικό στοιχείο για να θεωρηθεί ότι η απόφαση αυτή δεν πρέπει να ελέγχεται από τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους, τουλάχιστον κατά το μέρος της που αφορά την κρίση ότι τα δικαστήρια του άλλου κράτους μέλους είναι καταλληλότερα να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής (τρίτο επιμέρους ερώτημα).

40. Επιπλέον, το κατ’ άρθρον 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 αίτημα για τη διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας (δεύτερο επιμέρους ερώτημα) πρέπει να συντάσσεται και να υποβάλλεται ενώπιον του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί πρώτο, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει η lex fori. Συνεπώς, αυτό το δικαστήριο δύναται ευχερώς να ελέγξει αν υποβλήθηκε τέτοιο αίτημα ενώπιόν του εκ μέρους ενός εκ των διαδίκων και αν βάσει του αιτήματος αυτού δύναται να διαπιστώσει έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του.

41. Η Ισπανική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι οι προϋποθέσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο και στο τρίτο επιμέρους ερώτημα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος δεν πρέπει να ελέγχονται από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται πρώτο, συγχρόνως δε θεωρεί ότι από τον συνδυασμό των άρθρων 7 και 15 του κανονισμού 650/2012 προκύπτει ότι το δικαστήριο κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος υποχρεούται να ερευνήσει τη δική του διεθνή δικαιοδοσία και, κατά συνέπεια, να ελέγξει αν το εθνικό του δίκαιο επελέγη από τον θανόντα και αν το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του (πρώτο επιμέρους ερώτημα). Το επιχείρημα αυτό φαίνεται ότι στηρίζεται σε ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων, κατά την οποία τα στοιχεία στα οποία παραπέμπει το γράμμα της εν λόγω πρώτης διατάξεως πρέπει να ελέγχονται από το δικαστήριο του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος[15].

42. Καίτοι, με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, οι προϋποθέσεις που μνημονεύει στα τρία επιμέρους ερωτήματα προβλέπονται μόνο στην πρώτη από τις διατάξεις αυτές. Οι προϋποθέσεις αυτές διέπουν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων που προβλέπουν τα άρθρα 4 και 10 του επίμαχου κανονισμού, και, ειδικότερα, καθορίζουν κατά πόσον αυτά τα δικαστήρια μπορούν να αρνηθούν τη διεθνή δικαιοδοσία την οποία είναι υποχρεωμένα να ασκήσουν, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται ρητώς από τον εν λόγω κανονισμό.

[15] Τα στοιχεία σχετικά με το ζήτημα αν ο θανών επέλεξε το δίκαιο του κράτους ιθαγενείας του και αν το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο ως εκ της συνήθους διαμονής του θανόντος διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του συνάγονται από τη διατύπωση του άρθρου 7 του κανονισμού 650/2012, κατά την οποία η διάταξη αυτή αφορά «τα δικαστήρια κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη από τον θανόντα σύμφωνα με το άρθρο 22», τα οποία έχουν διεθνή δικαιοδοσία εφόσον «το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο έχει διαπιστώσει έλλειψη δικαιοδοσίας στην ίδια υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 6».

43. Αντιθέτως, οι προϋποθέσεις που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο στα τρία επιμέρους ερωτήματά του μόνον εμμέσως αφορούν το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, στον βαθμό που η διάταξη αυτή εφαρμόζεται «εφόσον το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο έχει διαπιστώσει έλλειψη δικαιοδοσίας στην ίδια υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 6». Βεβαίως, το πρώτο τμήμα του άρθρου 7 του κανονισμού αναφέρεται στα «δικαστήρια κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη από το[ν] θανόντα σύμφωνα με το άρθρο 22». Όμως, η προϋπόθεση περί επιλογής του δικαίου του κράτους μέλους αυτού ως εφαρμοστέου δικαίου προβλέπεται ήδη στο άρθρο 6 του εν λόγω κανονισμού[16]. Η μνεία που γίνεται στο άρθρο 7 αποσκοπεί αποκλειστικώς στο να προσδιορίσει ποια δικαστήρια αφορά η διάταξη αυτή.

44. Επομένως, η έρευνα που πραγματοποιούν τα εν λόγω δικαστήρια κατά το άρθρο 15 του κανονισμού 650/2012 πρέπει να αφορά την ύπαρξη αποφάσεως με την οποία να έχει διαπιστωθεί έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού. Αντιθέτως, η συνδρομή των προϋποθέσεων που μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο στα τρία επιμέρους ερωτήματα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να ελέγχεται από δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 4 ή 10 του εν λόγω κανονισμού. Επομένως, το δικαστήριο αυτό πρακτικά ερευνά τις προϋποθέσεις της δικής του διεθνούς δικαιοδοσίας. Όπως προκύπτει από τις αποφάσεις Overseas Union Insurance κ.λπ.[17] και Gasser[18], στις οποίες αναφέρεται η Ισπανική Κυβέρνηση, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο δεν είναι σε καμία περίπτωση καταλληλότερο να αποφανθεί επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου.

45. Η εκτίμηση αυτή δεν κλονίζεται από το επιχείρημα της Επιτροπής, με το οποίο αυτή επικαλείται τον διττό χαρακτήρα της προϋποθέσεως επιλογής του δικαίου του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος. Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στην ερμηνεία κατά την οποία το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ερευνά την επιλογή του εφαρμοστέου στην κληρονομική διαδοχή δικαίου μόνον για τους σκοπούς των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας, με αποτέλεσμα να εναπόκειται στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως στη συνέχεια να εξετάσει την επιλογή αυτή από την άποψη των κανόνων συγκρούσεως.

46. Όμως, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο κανονισμός 650/2012 κάνει διάκριση μεταξύ επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου για τους σκοπούς των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και επιλογής που ισχύει για τους σκοπούς των κανόνων συγκρούσεως. Πρόκειται για μία επιλογή η οποία πραγματοποιείται (ή θεωρείται ότι έχει πραγματοποιηθεί) σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις του εν λόγω κανονισμού, όπως επισημαίνεται δε στη θεωρία, η ύπαρξη έγκυρης επιλογής εφαρμοστέου δικαίου η οποία διαπιστώνεται από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο δεν επανεξετάζεται από τα επιλαμβανόμενα, δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α′, του ίδιου κανονισμού, δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο έχει επιλεγεί[19]. Επιπλέον, μια απόφαση υπέρ της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων αυτών διασφαλίζει τη σύμπτωση forum και ius.

16 «Στην περίπτωση που το δίκαιο το οποίο είχε επιλέξει ο θανών ως το δίκαιο που θα διέπει την κληρονομική του διαδοχή κατ' εφαρμογή του άρθρου 22 είναι το δίκαιο κράτους μέλους […]».

17 Απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991 (C-351/89, EU:C:1991:279, σκέψη 23).

18 Απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2003 (C-116/02, EU:C:2003:657, σκέψη 48).

19 Βλ. Bonomi, A., «Article 6», σε Bonomi, A., και Wautelet, P., *Le droit européen des successions. Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruylant, Βρυξέλλες, 2016, σ. 219. Πρβλ., επίσης, Marongiu Buonaiuti, F., «Article 7», σε Calvo Caravaca, A. L., Davì, A., και Mansel, H. P., *The EU Succession Regulation. A Commentary*, Cambridge University Press, Κέιμπριτζ, 2016, σ. 174.

2. Η απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας ως απόφαση υπαγόμενη στο σύστημα αναγνωρίσεως

47. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, από την απόφαση Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. [20] προκύπτει, όσον αφορά τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 [21], ο οποίος αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών, ότι η απόφαση με την οποία δικαστήριο κράτους μέλους διαπιστώνει ότι στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας βάσει ρήτρας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας αποτελεί απόφαση υπαγόμενη στο σύστημα αναγνωρίσεως που καθιερώνει ο κανονισμός αυτός και δεσμεύει τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών ως προς τη διαπίστωση σχετικά με την εγκυρότητα της ρήτρας αυτής.

48. Δεδομένου ότι οι διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών, στις οποίες στηρίχθηκε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. προκειμένου να καταλήξει στην κρίση του αυτή, δεν διαφέρουν ουσιωδώς από εκείνες του κανονισμού 650/2012, εκτιμώ ότι τα συμπεράσματα της αποφάσεως Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. [22] ισχύουν και για τον επίμαχο στην υπό κρίση υπόθεση κανονισμό.

49. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό mutatis mutandis ότι απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας δεσμεύει τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών ως προς την κρίση της ότι οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 πληρούνταν κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, εφόσον η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών εξετάστηκε από το εν λόγω δικαστήριο [23].

50. Συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 αποτελούν προϋποθέσεις διεθνούς δικαιοδοσίας, υπό την ευρεία έννοια του όρου, οι οποίες καθορίζουν, ειδικότερα, κατά πόσον το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία του [24]. Εξάλλου, η απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας υπάγεται στο σύστημα αναγνωρίσεως που καθιερώνει ο κανονισμός 650/2012. Επιπλέον, ο σεβασμός της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη, η οποία διαπνέει την εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού αυτού σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων [25], παρέχει τη δυνατότητα μη αναγνωρίσεως της αποφάσεως αυτής αποκλειστικώς και μόνον στις περιπτώσεις που προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός. Στην ίδιο πνεύμα, κατά το άρθρο 41 του εν λόγω κανονισμού, δεν επιτρέπεται επί της ουσίας αναθεώρηση αποφάσεως που εκδόθηκε σε κράτος μέλος και αφορά διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας. Η απαγόρευση επί της ουσίας αναθεωρήσεως

[20] Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012 (C-456/11, EU:C:2012:719).

[21] Κανονισμός του Συμβουλίου, της 22 Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

[22] Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012 (C-456/11, EU:C:2012:719).

[23] Συγκεκριμένα, στην απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012, Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. (C-456/11, EU:C:2012:719, σκέψη 41), το Δικαστήριο έκρινε ότι απόφαση με την οποία το δικαστήριο κράτους μέλους αποφάνθηκε ότι στερείται αρμοδιότητας [διεθνούς δικαιοδοσίας], θεμελιώνοντας την κρίση του σε ρήτρα περί απονομής [παρεκτάσεως διεθνούς] δικαιοδοσίας, με το αιτιολογικό ότι η εν λόγω ρήτρα είναι έγκυρη, δεσμεύει τα δικαστήρια των λοιπών κρατών μελών τόσο όσον αφορά την απόφαση περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του εν λόγω δικαστηρίου, η οποία εμπεριέχεται στο διατακτικό της αποφάσεώς του, όσο και όσον αφορά τη διαπίστωση ως προς την εγκυρότητα της ρήτρας, την οποία εμπεριέχει το σκεπτικό της, το οποίο και συνιστά το αναγκαίο υπόβαθρο του συγκεκριμένου διατακτικού. Εξ αυτού συνάγω ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να αναφέρει, στο διατακτικό ή στο σκεπτικό της αποφάσεώς του, ότι εξέτασε τη συνδρομή των προϋποθέσεων οι οποίες μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος κατά την έκδοση της αποφάσεως περί διαπιστώσεως της ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, προκειμένου το δικαστήριο που επιλαμβάνεται δεύτερο να μπορεί να κρίνει, βάσει του διατακτικού και/ή του σκεπτικού αυτού, ότι υφίσταται απόφαση περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας εκδοθείσα σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, η οποία δεσμεύει το δεύτερο δικαστήριο όσον αφορά τις τρεις αυτές προϋποθέσεις, χωρίς αυτό να μπορεί να αμφισβητήσει τη βασιμότητα του ελέγχου στον οποίο προέβη το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.

[24] Βλ. σημείο 42 των παρουσών προτάσεων.

[25] Απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, WB (C-658/17, EU:C:2019:444, σκέψη 52).

φυσιολογικά αφορά και την εφαρμογή από το δικαστήριο των εναρμονισμένων κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας [26]. Επιπλέον, το άρθρο 40 του ίδιου κανονισμού, το οποίο προβλέπει τους λόγους μη αναγνωρίσεως, δεν επιτρέπει σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να μην αναγνωρίσει απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας απλώς και μόνο για τον λόγο ότι εκτιμά ότι, με την απόφαση αυτή, το δίκαιο της Ένωσης εφαρμόστηκε εσφαλμένα [27].

51. Η λύση αυτή δικαιολογείται, εξάλλου, από το γεγονός ότι η απόφαση περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας που εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 υπόκειται σε έλεγχο στο πλαίσιο της έννομης τάξεως του κράτους μέλους του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο της υποθέσεως. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να αφορά και τη συνδρομή των προϋποθέσεων οι οποίες μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος. Επίσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη ερμηνεία των κανόνων του εν λόγω κανονισμού εντός της Ένωσης, τα δικαστήρια της οικείας έννομης τάξεως μπορούν να προσφύγουν στον μηχανισμό προδικαστικής παραπομπής που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

52. Επομένως, σεβόμενο την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στην απονομή της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών, δικαστήριο άλλου κράτους μέλους το οποίο επιλαμβάνεται στη συνέχεια δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 δεν μπορεί να υποκαταστήσει τον έλεγχο που διενεργούν τα ανώτερα δικαστήρια στο πλαίσιο της έννομης τάξεως του κράτους μέλους του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου. Εξ αυτού συνάγεται ότι δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως στη συνέχεια δεν μπορεί να προβεί σε έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, εφόσον οι προϋποθέσεις αυτές ελέγχθηκαν από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.

3. Τα αποτελέσματα της αποφάσεως περί διαπιστώσεως ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας δυνάμει του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012

53. Το άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 650/2012 παρέχει σε ένα πρόσωπο τη δυνατότητα να επιλέξει ως δίκαιο που διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια. Το άρθρο 83, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι το δίκαιο αυτό θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο. Επίσης, δικαστήριο που επιλαμβάνεται πρώτο δυνάμει του άρθρου 4 ή του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού μπορεί να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία του μόνον υπέρ των δικαστηρίων του *κράτους μέλους* του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος. Στην περίπτωση που ως εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο έχει επιλεγεί (ή θεωρείται ότι έχει επιλεγεί) το δίκαιο τρίτου κράτους, δικαστήριο που επιλαμβάνεται πρώτο δεν μπορεί να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία του υπέρ των δικαστηρίων του τρίτου κράτους.

54. Στη θεωρία προτάθηκαν διάφοροι λόγοι για την υιοθέτηση της λύσεως αυτής, καίτοι ουδείς εξ αυτών θεωρήθηκε απολύτως πειστικός [28]. Ένας άλλος λόγος ενδεχομένως να σχετίζεται με τα αποτελέσματα που παράγει η διαπίστωση της ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, λόγω της οποίας τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος αποκτούν αυτομάτως διεθνή δικαιοδοσία. Τα δικαστήρια τρίτου κράτους, τα οποία δεν εφαρμόζουν τον

[26] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012, Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ. (C-456/11, EU:C:2012:719, σκέψη 37).

[27] Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, απόφαση της 11ης Μαΐου 2000, Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, σκέψη 33).

[28] Βλ. Bonomi, A., όπ.π., σ. 214.

κανονισμό 650/2012, δεν μπορούν να υποχρεωθούν, δυνάμει του άρθρου 7, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού, να ασκήσουν τη διεθνή δικαιοδοσία την οποία αρνήθηκε το δικαστήριο κράτους μέλους. Επιπλέον, τα δικαστήρια αυτά δεν απολαύουν της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών στην οποία στηρίζεται ο εν λόγω κανονισμός.

55. Η βούληση του νομοθέτη να λάβει ιδιαιτέρως υπόψη τα αποτελέσματα που συνεπάγεται η διαπίστωση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας επιβεβαιώνεται από την ανάλυση των προπαρασκευαστικών εργασιών του κανονισμού 650/2012.

56. Πράγματι, η πρόταση κανονισμού [29] προέβλεπε, στο άρθρο 5, παράγραφος 1, ότι «[σ]ε περίπτωση που ο θανών έχει επιλέξει το δίκαιο ενός κράτους μέλους ως το δίκαιο που θα διέπει την κληρονομική του διαδοχή […], το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης βάσει του άρθρου 4 δύναται, κατόπιν αιτήσεως ενός από τα μέρη και εφόσον θεωρεί ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο έχει επιλεγεί είναι καταλληλότερα να κρίνουν τη συγκεκριμένη υπόθεση κληρονομικής διαδοχής, να αναβάλει την έκδοση απόφασης και να καλέσει τα μέρη να απευθυνθούν στα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους». Το ίδιο άρθρο προέβλεπε ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο εξακολουθεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του, αφενός, εάν τα δικαστήρια του κράτους μέλους το δίκαιο του οποίου έχει επιλεγεί δεν επιληφθούν εντός τασσόμενης από το εν λόγω πρώτο δικαστήριο προθεσμίας [30] και, αφετέρου, εάν τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο έχει επιλεγεί δεν αναγνωρίσουν τη διεθνή δικαιοδοσία τους εντός μέγιστου χρονικού διαστήματος οκτώ εβδομάδων από την ημερομηνία υποβολής της υποθέσεως ενώπιον αυτών [31].

57. Επομένως, η μεταβίβαση της διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη από τον κληρονομούμενο δεν επερχόταν αυτομάτως [32], αλλά υπό τον όρο της αποδοχής της από τα δικαστήρια αυτά, κατόπιν προσφυγής ενώπιον αυτών σχετικά με την κληρονομική διαδοχή. Σύμφωνα με τη θεωρία, η λύση αυτή ήταν αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003, χωρίς να παραβλέπονται οι διαφορές τους [33].

58. Κατόπιν της γνωμοδοτήσεως του Κοινοβουλίου σε πρώτη ανάγνωση [34], η λύση που έγινε δεκτή για το άρθρο 5 της προτάσεως κανονισμού απέκτησε την οριστική της μορφή, η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 6, στοιχείο α′, και στο άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012. Η επελθούσα τροποποίηση επιβεβαιώνει τη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης να μην υιοθετήσει τη λύση που παρείχε τη δυνατότητα στα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη να αρνηθούν τη διεθνή τους δικαιοδοσία.

59. Υπό τις συνθήκες αυτές, το να θεωρηθεί ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου το δίκαιο επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο μπορούν να ελέγξουν αν οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012 πληρούνταν κατά την έκδοση της αποφάσεως με την οποία διαπιστώθηκε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας, πρακτικά θα οδηγούσε στην αναγνώριση υπέρ των δικαστηρίων αυτών της

[29] Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου [COM(2009) 154 τελικό] (στο εξής: πρόταση κανονισμού).

[30] Άρθρο 5, παράγραφος 2, της προτάσεως κανονισμού.

[31] Άρθρο 5, παράγραφος 3, της προτάσεως κανονισμού.

[32] Πράγμα που, άλλωστε, επιβεβαίωσε η Επιτροπή, επισημαίνοντας ότι «η αναπαραπομπή σε καταλληλότερο δικαστήριο δεν πρέπει να είναι αυτόματη μόνο και μόνο επειδή ο θανών επέλεξε το δίκαιο κάποιου άλλου κράτους μέλους». Βλ. πρόταση κανονισμού, σ. 5.

[33] Βλ. Lein, E., «A Further Step Towards a European Code of Private International Law: The Commission Proposal for a Regulation on Succession», *Yearbook of Private International Law*, 2009, τόμ. XI, σ. 119 και 120.

[34] Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ληφθείσα σε πρώτη ανάγνωση στις 13 Μαρτίου 2012, EP-PE_TC1-COD (2009) 157.

δυνατότητας να αρνηθούν τη διεθνή δικαιοδοσία που προκύπτει από την απόφαση αυτή και, ως εκ τούτου, θα υπονόμευε τον μηχανισμό του άρθρου 6, στοιχείο α′, και του άρθρου 7, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού.

60. Το δικαστήριο που έχει διαπιστώσει, σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού 650/2012, έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, δεν αποκτά αυτομάτως εκ νέου διεθνή δικαιοδοσία, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε κατάσταση αρνησιδικίας[35]. Επομένως, η ερμηνεία κατά την οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος δεν μπορούν να ελέγξουν αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα διασφαλίζει ότι θα αποφευχθεί ο κίνδυνος αρνητικής συγκρούσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, ο οποίος ελλοχεύει σε περίπτωση που το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο διαπιστώσει έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του και το δικαστήριο του κράτους μέλους του οποίου την ιθαγένεια είχε ο κληρονομούμενος εκτιμήσει ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού.

61. Λαμβάνοντας υπόψη, πρώτον, τη φύση των προϋποθέσεων που μνημονεύονται στα τρία επιμέρους ερωτήματα, βάσει των οποίων κρίνεται κατά πόσον το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί τη διεθνή δικαιοδοσία την οποία υποχρεούται κατ' αρχήν να ασκήσει[36], δεύτερον, τον χαρακτηρισμό της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας ως αποφάσεως υπαγόμενης στο σύστημα αναγνωρίσεως που καθιερώνει ο κανονισμός 650/2012[37], καθώς και, τρίτον, την επιθυμία να διασφαλιστεί ότι η απόφαση αυτή παράγει τα αποτελέσματα που επιδιώκει ο νομοθέτης της Ένωσης[38], προτείνω να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού έχουν την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από απόφαση με την οποία το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του δεν έχει την εξουσία να ελέγξει, πρώτον, αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή, δεύτερον, αν κάποιος εκ των διαδίκων υπέβαλε αίτημα ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού και, τρίτον, αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους είναι καταλληλότερα για την εκδίκαση της υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής, εφόσον η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών εξετάστηκε από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.

V. Πρόταση

62. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του Oberlandesgericht Köln (εφετείου Κολωνίας, Γερμανία) ως εξής:

Το άρθρο 6, στοιχείο α′, και το άρθρο 7, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση

[35] Βέβαια, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε θεωρητικά να αποφευχθεί με την εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 650/2012, το οποίο προβλέπει αναγκαστική δικαιοδοσία (forum necessitatis). Ωστόσο, η διάταξη αυτή προβλέπει προϋποθέσεις που ενδέχεται να αποκλείσουν την εφαρμογή της στην περίπτωση που δικαστήρια δύο κρατών μελών έχουν ήδη κρίνει ότι στερούνται διεθνούς δικαιοδοσίας για να εκδικάσουν υπόθεση κληρονομικής διαδοχής.

[36] Βλ., σημεία 42 έως 44 των παρουσών προτάσεων.

[37] Βλ. σημείο 52 των παρουσών προτάσεων.

[38] Βλ. σημείο 54 των παρουσών προτάσεων.

ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, έχουν την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους του οποίου η διεθνής δικαιοδοσία προκύπτει από απόφαση με την οποία το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο διαπίστωσε έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του δεν έχει την εξουσία να ελέγξει, πρώτον, αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι το δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους επελέγη ή θεωρείται ότι επελέγη ως το δίκαιο που διέπει την κληρονομική διαδοχή, δεύτερον, αν κάποιος εκ των διαδίκων υπέβαλε αίτημα ενώπιον του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 6, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού και, τρίτον, αν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους είναι καταλληλότερα για την εκδίκαση της υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής, εφόσον η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών εξετάστηκε από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο.